

send een kring om het rijk versierde voetstuk vormen in zeer realistische opvatting, waarbij ook de duidelijke wedergave der détails opmerkelijk is.

De meeste bronnen stonden onder bewaking van een opzichter en zijn helpers, zoodanig dat elke bron haar eigen „voogd” had, den man die zorgen moest dat het water niet verontreinigd werd; men mocht de vergaarbak zonder zijn uitdrukkelijke toestemming niet laten leegloopen. De gebruikers van de bron waren gewoon hem jaarlijks een vrijwillige bijdrage als belooning te schenken evenals aan zijn knechts als aansporing het water zuiver te houden en ook de bron als zoodanig op de juiste wijze te onderhouden.

Veel was den „Gnädigen Herren” van het stadsbestuur aan de verzorging gelegen. Het bronnenwezen was overal strikt georganiseerd en elke stad had haar eigen verordeningen. Een der voorschriften luidt o.a. dat de voogd of „Brunnenmeister” er aan gehouden was „die zu der Stadt gemeinen Brunnen guot flyszig uffzufächen und acht zu haben das dero kein zu keiner Zyt Wasser gebrache” en verder dat. . . . „die Brunnstüben Suber und beschlossen blybend, fürnemlich an den offenen Straszen und Gassen, damit kein Wust und unuberkeit darin komme”.

Het was ook in vele gevallen verboden in de vergaarbakken visch levend te houden of te wasschen. „Weder Frauen, Töchter noch Dienstmagd sollen bey noch um die Stadtbrunnen fegen, waschen, noch etwas in den Brunnen stossen, was es immer seye, bei Straff des Trüllhäusleins, bis sie 4 Pfund bezahlt haben” Zoo luidt een verordening van het jaar 1587.

Ook ten einde de bronnen voor bevrozen te vrijwaren gedurende de wintermaanden werden de noodige voorzorgsmaatregelen getroffen omdat het water bij brand nuttige diensten bewees.

Wat overigens vele bronnen zoo belangrijk maakt uit kunsthistorisch en folkloristisch oogmerk is hare getrouwheid wat de uitbeelding en kleederdracht alsmede de attributen der verschillende figuren betreft. Elke bron heeft daarenboven haar eigen geschiedenis en beteekenis en vormt een stuk levend verleden in het stadsbeeld, waarbij telkens weer de juist gekozen plaatsing opmerkelijk is: vaak op het middenpunt van een of ander plein waarop verschillende straten en stegen uitkomen, waardoor het geheel van alle kanten goed te zien is en niet alleen gemakkelijk bereikbaar is doch tevens in het stadsbeeld een welkome onderbreking of bepaling vormt. Het is alsof naast de voor de hand liggende practische eischen van het bereikbaar zijn van vele kanten vooral aandacht werd geschonken aan de décoratieve waarde van het monumentale geheel.

Van hoeveel beteekenis overigens de opstelling wel was en welk gewicht men aan de juiste plaatsing hechte blijkt duidelijk uit het feit dat de plek, waar een nieuwe bron zou worden gebouwd, eerst na herhaalde en langdurige besprekingen en onderhandelingen tusschen magistraten, bouwmeesters en gildebestuurders kon worden vastgesteld. Ook heeft men wel houten mo-